

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІСНИК
АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я
Науковий журнал

*Виходить 4 рази на рік
Видається з березня 1997 р.*

Випуск 3 (73) 2013

Миколаїв
2013

Засновник і видавець: Миколаївський національний аграрний університет.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №19669-9469ПР від 11.01.2013.

Згідно з Постановою ВАК України від 14.04.2010 р. № 1-05/3 видання включено до переліку фахових видань.

Головний редактор: В.С. Шибанін, д.т.н., проф., чл.-кор. НААНУ

Заступники головного редактора:

І.І. Червен, д.е.н, проф.
К.М. Думенко, д.т.н., доц.
В.П. Клочан, к.е.н., доц.
М.І. Гиль, д.с.-г.н., проф.
В.В. Гамаюнова, д.с.-г.н., проф.

Відповідальний секретар: Н.В. Потриваєва, д.е.н., доц.

Члени редакційної колегії:

Економічні науки: О.В. Шибаніна, д.е.н., проф.; Н.М. Сіренко, д.е.н., проф.; О.І. Котикова, д.е.н., проф.; Джулія Олбрайт, PhD, проф. (США); І.В. Гончаренко, д.е.н., проф.; О.М. Вишневська, д.е.н., доц.; А.В. Ключник, д.е.н., доц.; О.Є. Новіков, д.е.н., доц.; О.В. Скрипнюк, д.ю.н., проф.; О.Д. Гудзинський, д.е.н., проф.; О.Ю. Єрмаков, д.е.н., проф.; В.І. Топіха, д.е.н., проф.; В.М. Яценко, д.е.н., проф.; М.П. Сахацький, д.е.н., проф.; В.С. Дога, д.е.н., проф. (Молдова).

Технічні науки: Б.І. Бутаков, д.т.н., проф.; К.В. Дубовенко, д.т.н., проф.; В.І. Гавриш, д.е.н., проф.; В.Д. Будаков, д.т.н., проф.; С.І. Пастушенко, д.т.н., проф.; А.А. Ставинський, д.т.н., проф.; В.П. Лялякіна, д.т.н., проф. (Росія).

Сільськогосподарські науки: В.С. Топіха, д.с.-г.н., проф.; Т.В. Підпала, д.с.-г.н., проф.; Л.С. Патрева, д.с.-г.н., проф.; В.П. Рибалко, д.с.-г.н., проф., академік НААН України; І.Ю. Горбатенко, д.б.н., проф.; І.М. Рожков, д.б.н., проф.; В.А. Захаров, д.с.-г.н., проф. (Росія); С.Г. Чорний, д.с.-г.н., проф.; М.О. Самойленко, д.с.-г.н., проф.; Л.К. Антипова, д.с.-г.н., доц.; В.І. Січкарь, д.б.н., проф.; А.О. Лимар, д.с.-г.н., проф.; А.П. Орлюк, д.б.н., проф.; В.Я. Щербаков, д.с.-г.н., проф.; Майкл Бьоме, проф. (Німеччина).

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського національного аграрного університету. Протокол № 2 від 29.10.13 р.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції, видавця та виготовлювача:

54020, Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9,

Миколаївський національний аграрний університет,

тел. 0 (512) 58-05-95, www.mnau.edu.ua, e-mail: visnik@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний аграрний університет, 2013

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ З КРАЇНАМИ СНД

О.В. Шобаніна, доктор економічних наук, професор

Р.В. Данильченко, здобувач

Т.М. Борисова, магістр

Миколаївський національний аграрний університет

У статті висвітлено сучасний стан експортно-імпортних операцій в аграрному секторі економіки Миколаївської області. Досліджено особливості процесу міжнародної торгівлі між підприємствами Миколаївської області та країнами СНД, а також фактори, що впливають на її кінцевий результат для кожної зі сторін. Запропоновано шляхи ефективного розвитку зовнішньоторговельних операцій.

Ключові слова: експорт, імпорт, сільськогосподарська продукція, інвестиції.

Постановка проблеми. Процес змін, що спостерігається в даний час в Україні, проникнув в усі сфери економічного життя. Ринкова економіка створила широкі можливості для здійснення зовнішньоекономічної діяльності, для валютної самостійності підприємств. У цих умовах експортно-імпортні операції стають однією з основ товарного обігу в Україні загалом та у Миколаївській області зокрема. У зв'язку з великою увагою, що приділяється сьогодні зовнішньоторговельним операціям, необхідно більш детально розглянути експорт та імпорт сільськогосподарської продукції, що здійснюються аграрними підприємствами Миколаївської області у співпраці з країнами СНД.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оцінки розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства висвітлено у роботах таких зарубіжних та вітчизняних науковців, як Ф. Бутинець, А. Дем'яненко, С. Кваша, Т. Миролюбова, А. Яковлєв. Але розгляд питань щодо удосконалення експортно-імпортних операцій потребує дослідження деяких аспектів, які не було розглянуто науковцями.

Метою статті є дослідження розвитку механізму експортно-імпортних операцій в аграрному секторі економіки Миколаївської області з країнами СНД та визначення шляхів підвищення їх ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підприємства Миколаївської області здійснюють зовнішньоекономічні зв'язки більш як з 118 країнами світу (Україна – з 211). Основними формами співробітництва є експорт та імпорт товарів і послуг. Це обумовлено тим, що у Миколаївській області зосереджено значний експортний потенціал. Складовими цього потенціалу є підприємства машинобудування, кольорової металургії та сільського господарства. Другою важливою складовою експортного потенціалу є вигідне географічне розташування міста Миколаєва в центрі водних, автомобільних, залізничних та повітряних шляхів. Обласний центр має безпосередній вихід до Чорного моря, а через нього – до важливих ринків збуту у країнах Туреччини, Південної Африки, Європи, Близького Сходу, Персидської затоки [1].

Найбільші обсяги експорту товарів забезпечили такі підприємства: ТОВ СП «Нібулон», ТОВ «Миколаївський глиноземний завод», ДП НВКГ «Зоря-Машпроект», ВАТ «Вадан Ярде Океан», ТОВ «Сандора», ВАТ «Суднобудівний завод «Лиман», ТОВ «Агро-торг», ТОВ «Миколаївське підприємство термінал-Укрхарчозбутсировина», ЗАТ «Возко», ВАТ «Завод «Екватор».

Упродовж усіх років обсяги експорту товарів та послуг перевищують обсяги імпорту, формуючи позитивне сальдо зовнішньоторговельного балансу. При цьому експорт перевищував імпорт між експортними та імпортними операціями суб'єктів господарювання області.

Родючі землі та сприятливі природно-кліматичні умови Миколаївської області створюють необхідні умови для розвитку сільськогосподарського виробництва, тому за статистичними даними у структурі експорту основну частку займає продукція рослинництва. Основну частину рослинницької продукції (60,2%) склали зернові культури, 34,7% припало на насіння олійних культур (здебільшого соняшник та ріпак), 4,4% – на їстівні плоди та горіхи, решту становить продукція

борошномельно-круп'яної промисловості, живі дерева та інші рослини, овочі, кава та чай. Продукція тваринництва в експортних поставках сільськогосподарської продукції займала незначну частку [2].

Для більш детального аналізу розглянемо дані таблиці 1.

Таблиця 1

**Основна товарна складова зовнішньої торгівлі,
тис. дол. США***

Товари	Експорт			Імпорт		
	2011 р.	2012 р.	2012 рік до 2011 р., %	2011 р.	2012 р.	2012 р. до 2011, %
Продукти рослинного походження	517455,0	1057787,4	204,4	4707,3	6912,4	146,8
з них:						
живі дерева та інші рослини	8,8	10,7	121,6	248,5	60,5	24,3
овочі	5579,0	5223,0	93,6	1336,9	346,0	25,9
їстівні плоди та горіхи	16150,8	18031,2	111,6	1075,7	1756,5	163,3
кава, чай	45,2	16,4	36,3	328,0	327,1	99,7
зернові культури	330635,5	853354,1	258,1	-	1905,2	-
продукція борошномельної круп'яної промисловості	2324,5	1884,5	81,1	-	-	-
насіння і плоди олійних культур	162711,5	179264,6	110,2	1684,5	2505,05	253,2
шелак природний	-	-	-	33,7	10,5	31,2
рослинні мінерали для виготовлення	-	2,9	-	-	0,9	-
Живі тварини, продукти тваринного походження	23927,4	6356,9	26,6	9956,6	25206,9	253,2
з них:						
живі тварини	-	0,1	-	2,4	0,7	29,2
м'ясо та їстівні субпродукти	31,7	8,1	25,6	8973,8	18340,9	204,4
риба та ракоподібні	6,7	1,1	16,4	-	5503,9	-

Продовження таблиці 1

молоко та молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед	23889,0	6347,6	26,6	-	-	-
інші продукти тваринного походження	-	-	-	980,4	1361,4	138,9
Жири та олії тваринного або рослинного походження	118331,5	179839,1	152,0	4,6	50,4	1095,7
Готові харчові продукти	82990,1	125101,2	150,7	65885,6	68773,1	104,4
Мінеральні продукти	3341,4	3540,2	105,9	230548,8	202340,1	87,8

**Побудовано за даними Головного управління статистики у Миколаївській області*

З даних таблиці видно, що експорт живих тварин, продукції тваринного походження у 2012 році зменшився на 73,4%, а імпорт, навпаки, збільшився на 153,2%, порівняно з 2011 роком. Що ж стосується продукції рослинного походження, то тут спостерігається зворотна тенденція експорту, який виріс на 104,4% у 2012 році, порівняно з 2011 роком, а імпорт залишився так само позитивним і збільшився на 46,8% відповідно. Також можна зазначити, що найбільшу частку експорту продукції рослинного походження займають зернові культури, а імпорту – насіння і плоди олійних культур. Стосовно живих тварин, продукції тваринного походження можна сказати, що найбільшу частку експорту займають молоко та молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед, а імпорту – м'ясо та їстівні субпродукти. Щодо готових харчових продуктів та мінеральних продуктів, то тут ми бачимо, що експорт у 2012 році збільшився на 50,7 та 5,9% відповідно, а імпорт в першому випадку збільшився на 4,4 та в другому – зменшився на 12,2% відповідно.

Експорт товару доцільний, якщо експортний прибуток перевищує внутрішній прибуток підприємства від продажу товару усередині країни. Експортний прибуток дорівнює експортному доходу за винятком експортних витрат, а внутрішній прибуток – внутрішньому доходу за винятком собівартості товару. При операціях імпорту товарів підприємство прагне

вигідно закупити товари за кордоном з метою їхнього подальшого використання у своїй країні. Про реалізацію експортного потенціалу області свідчить стійка тенденція зростання експорту сільськогосподарської продукції. Важливим напрямком підвищення зовнішньоекономічної діяльності є вдосконалення товарної структури експорту на користь високотехнологічних товарів, значну частку з яких займає галузь машинобудування та суднобудування, продукція сільського господарства.

Для того, щоб побачити наскільки ефективною є експортно-імпортна діяльність Миколаївської області, розглянемо дані таблиці 2.

Таблиця 2

Обсяг зовнішньої торгівлі товарами Миколаївської області за 2010-2012 роки, млн дол. США*

Регіони	Експорт			Імпорт		
	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Всього	1587,1	1654,4	2370,7	866,1	1041,5	895,7
Країни СНД	492,2	796,4	817,5	357,3	343,2	269,0
Інші країни світу	1104,9	858,0	1553,2	508,8	698,3	626,6
Європа	189,3	186,8	237,2	151,9	314,9	213,5
у т.ч. країни ЄС	184,4	185,7	233,6	148,1	356,7	228,4
Азія	592,1	367,1	778,6	88,1	136,4	154,4
Африка	317,2	278,1	531,6	105,6	110,2	116,7
Америка	6,2	25,9	5,7	162,0	122,9	129,9
Австралія і Океанія	0,1	0,1	0,1	1,2	13,9	12,2

*Побудовано за даними Головного управління статистики у Миколаївській області

На основі даних табл. 2 ми можемо зазначити, що зовнішня торгівля товарами немає стабільної тенденції до зростання або зменшення. Як ми бачимо, найбільші обсяги експорту товарів Миколаївська область здійснила у 2012 році, а найбільший обсяг імпорту отримала у 2011 році (за період часу з 2010 по 2012 рік). Більшу частину експорту було здійснено до інших країн світу, країн СНД та Азії, а найменшу – до Австралії та Океанії. Щодо імпорту товарів, то тут майже аналогічна ситуація порівняно з експортом. Тобто, на першому місці – інші країни світу та країни СНД, окрім 2011 року, де

їх переважають країни ЄС, та на останньому ж місці – Австралія та Океанія.

Згідно з даними митних служб України, у січні 2013 року підприємствами області було експортовано товарів закордонним партнерам у 54 країни світу на суму 154 млн дол. США. Безумовним лідером є Росія, яка отримала 36% експортних поставок. До Російської Федерації, зокрема, поставляли продукцію неорганічної хімії, переробки овочів та плодів [2].

Перспективи зміцнення ринку зовнішньоекономічних послуг передбачаються у розвитку ринку сучасних конкурентоспроможних технологій; просуванні науково-технічних розробок і наукомісткої продукції на зовнішній ринок; залученні іноземних інвестицій; розвитку сприятливих умов для реалізації туристичних послуг, які повинні бути наближеними до світових стандартів.

Висновки. Зважаючи на вищевикладене, можна зробити висновки: 1. За 2010-2012 рр. спостерігаємо тенденцію зростання експорту товарів. 2. Імпорт товарів коливається і тому треба розвивати власне виробництво товарів з покращеними якісними і кількісними характеристиками для більшого задоволення потреб споживачів різних категорій суспільства та вікових вподобань. 3. Для збільшення обсягів експорту та імпорту необхідно вдосконалити законодавчу базу щодо здійснення зовнішньої торгівлі. 4. Розробити інноваційні методи виробництва сільськогосподарської продукції. 5. Налагодити зв'язки з країнами, які ще не співпрацюють з Україною.

Список використаних джерел:

1. Кіщак І.Т. Тенденції експортно-імпоротної діяльності Миколаївської області [Електронний ресурс] / Кіщак І.Т. — International Conference Project. — Режим доступу : <http://www.icp-ua.com/ru/node/559>
2. Головне управління статистики у Миколаївській області. Статистичні дані [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>

*Е.В. Шибанина, Р.В. Данильченко, Т.М. Борисова. **Совершенствование механизма экспортно-импортных операций аграрных предприятий Николаевской области со странами СНГ.***

В статье рассматривается современное состояние экспортно-импортных операций в сельскохозяйственном секторе экономики Николаевской области. Изучаются особенности международной торговли между предприятиями Николаевской области и стран СНГ, а также факторы, влияющие на ее исход для

каждой стороны. Предлагаются пути эффективного развития внешнеторговых операций.

*O. Shebanina, R.V. Danilchenko, T. Borysova. **Improvement of the export and import mechanism of agricultural enterprises in Mykolayiv region with FSU-countries.***

The paper discusses the current state of export and import operations in the agricultural sector of Mykolaiv region. We study the peculiarities of international trade between enterprises of Mykolayiv region and FSU-countries, as well as factors with are the each countries way out. The ways of effective development of foreign trade operations are proposed.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

В.С. Шибанін, О.І. Котикова, Ю.А. Кормишкін.

Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи – інструмент розвитку сільських територій3

О.В. Шибаніна, Р.В. Данильченко, Т.М. Борисова.

Удосконалення механізму експортно-імпортних операцій аграрних підприємств Миколаївської області з країнами СНД12

О.М. Вишневська. Напрями і складові вдосконалення методики оцінки зовнішнього середовища економічної системи.19

Н.М. Сіренко, Р.Є. Нікітіна. Сучасний стан садівництва та логістика реалізаційної діяльності садівничих підприємств Миколаївської області.....29

В.П. Ключан, Н.І. Костаневич, А.Г. Костирко.

Оцінка існуючих моделей і застосування методу „ККК” для діагностики банкрутства37

Г.М. Рябенко. Стан та перспективи розвитку регіонального ринку агрострахування.....43

Т.І. Лункіна. державне фінансування соціального розвитку населення в Україні.....49

В.М. Метелиця. Об'єкти бухгалтерської професії в аграрному секторі.54

О.Ф. Кирилюк. Державне регулювання якості і безпечності продукції птахівництва в умовах глобалізації продовольчих ринків61

В.А. Ткачук. Розвиток соціальної інфраструктури сільських територій України в контексті їх сталого розвитку.69

І.Ю. Кочетова. Трансформаційне підґрунтя успішного функціонування підприємства на ринку.....81

Г.В. Токарчук. Інтегральний метод оцінки інноваційної складової туристичного потенціалу регіону.88

М.С. Гордієнко. Зарубіжний досвід підтримки розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації в контексті регіонального економічного розвитку.....97

О.С. Тупчий. Методичні основи дослідження економічної ефективності виробництва продукції садівництва..... 106

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

С.Г. Чорний, О.В. Письменний, О.С. Левкова. Вивчення впливу мікродобрив (triamin radicular, granfol k та quicelum) на урожайність та якість капусти білокачанної..... 111

С.Г. Хаблак, Я.А. Абдуллаєва. Расовий склад вовчка (orobanche cumana wallr.) в посівах соняшнику в умовах північного Степу України. 116

Р.І. Беспалько, С.Ю. Хрищук. Стан використання ГІС для потреб сільського господарства..... 122

Л.В. Иванова-Ханина. Влияние гормонального состава питательной среды на интенсивность роста малины в культуре in vitro. 128

О.В. Видинієвська. Вплив технології No-till на вміст поживних елементів в чорноземі південному. 136

О.Л. Семенченко, А.С. Даніліна. Ефективність застосування біоглобіну на посівах буряка столового у повторній культурі на зрошенні дощуванням в умовах північного Степу України. 144

О.О. Гаврюшенко. Обґрунтування динаміки щільності складання моделей техноземів при сільськогосподарському освоєнні в умовах Нікопольського марганцеворудного басейну. 149

І.П. Сатановська. Оцінка моделей технологій вирощування кукурудзи на силос середньостиглого гібрида Моніка 350 МВ. .. 155

О.Т. Бусенко. Функція гіпофіза, наднирників і сім'яників у бичків за зниженого рівня згодовування молока. 162

А.В. Гуцол. Перетравність поживних речовин раціону і баланс азоту у свиней при згодовуванні ферментних препаратів..... 168

І.Ю. Горбатенко. Методи молекулярної біології в детекції та типуванні патогенних вірусів та бактерій 174

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

В.С. Шобанін, Л.П. Шобаніна, В.Г. Богза. Розрахунок сталевих каркасів з універсальних елементів змінного перерізу з гнучкою стінкою 180

С.М. Анастасенко, В.А. Гайворонський. Аналіз параметрів системи сервоприводу модернізованої газорізальної машини....	186
Л.І. Бугрім, І.С. Білюк, О.С. Кириченко. Підвищення ефективності електропривода стенда для налагодження паливорегулюючої апаратури.....	193
І.С. Швець, В.Г. Жекул, С.Г. Поклонов, О.П. Смірнов, Ю.І. Мельхер, В.В. Литвинов, С.В. Конотов, О.В. Хвоцан, Є.І. Залого. Електророзрядний спосіб відновлення продуктивності артезіанських свердловин	201

Наукове видання

Вісник аграрної науки Причорномор'я
Випуск 3(73) – 2013

Технічний редактор: *О.М. Кушнарьова.*
Комп'ютерна верстка: *М.Г. Алексєєв.*

Підписано до друку 29.10.2013. Формат 60 x 84 1/16.
Папір друк. Друк офсетний. Ум.друк.арк. 13,2.
Тираж 300 прим. Зам. № ____ . Ціна договірна.

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м.Миколаїв, вул.Паризької комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.